

-ERRI(A) OSAGAIA GAURKO TOPONIMIAN**SARRERA**

Gauza jakina da Euskal Herriko zenbait eskualde eta ibarren izenetan, aurreko izen zehazle bati erantsirik, *-erri* osagaia agertzen zaigula. Azken aldi honetan, ordea, zalantza piztu da, izen horiek mugatzailea eskatzen ote duten ez dagoelako beti nahi bezain argi. Horregatik, euskal tradizioan orain arte erabili denean eta toponimia nagusiaren alorrean egin diren bilketetan, nolako erabilerak aurkitzen ditugun aztertu nahi izan dugu. Era honetan, nola jokatu behar den zehaztu nahiko genuke, kasurik ezagunetan behinik behin, ez dadin zalantzarik egon. Halaber, ahal den heinean, etorkizunean kausi nahiz sor litezkeen leku-izenekin ere, jarraitu beharreko biderik egokiena zein ote den adierazi nahiko genuke. Euskal Herriko Erkidego politiko batzuetako lurralde-antolamenduko zerbitzuek, udalaz goragoko esparruak zehaztu eta identifikatu behar izaten dituzte sarritan. Industrializazioak ekarritako zenbait hiriguneren garrantzi berriak, bizimodu tradizionalen aldaketa sakonak, komunikabideen modernizazioak eta herri-zerbitzuen eskaintzaren arrazionalizazioak, euskal herrialdeak eskualdetan zatikatzeko saio ugariak ekarri dituzte. Eskualde, barruti nahiz edozein helburu zehatzetarako esparru hauen izenak, ordea, ez dira beti era egokian ez emaitza arrakastatsuz berreskuratu, asmatu nahiz egokitu. Euskaltzaindiko Onomastika batzordeak, euskarak *-erri* osagaia duten leku-izenak osatzeko orain arte eskaini dituen bideak aztertu nahi izan ditu, jarraian ematen den txostenaren bidez, etorkizunean berreskuratu nahiz osa litezkeen toponimoetan ere, bide egoki eta zuzen horiek segi daitezzen xedeaz.

ERABILERA ETA TRADIZIOA

1. Azkueren hiztegia begiratu gero, lehenik herri izen arruntaren adiera ohikoena aurkituko dugu, oro har:

«**Erri** (ANc, Bc, Gc), **herri** (BN, L, S): 1º pueblo, population. = En el sentido de *lugar habitado*, como en el de *gente habitante*, aunque tal vez la segunda acepción no sea más que extensión de la primera. *Ce mot s'emploie autant dans le sens de lieu habité, que dans celui d'habitant; encore est-il probable que la deuxième acception n'est que l'extension de la première*».

Badirudi, hala ere, Azkuek aditzera ematen duen esanahi honetan, behiala *herri* hitza baino gehiago erabili ohi zela *hiri* (*iri, uri...*). Gaur egun gutxi gorabehera «ziudadea» adierazteko darabilgun azken hitz hau, biztanleak zituen lekua izendatzeko erabiltzen zen. Horretan dute jatorria euskal onomastikan hain ohikoak diren (*H*)*iriarte* / *Uriarte*, (*H*)*iribarren* / *Uribarren*, (*H*)*iriberri* / *Uribarri*, (*H*)*irigoien* / *Urigen*, (*H*)*irigibel* / *Urioste*, (*H*)*iriondo* / *Uriondo* eta antzeko izenek, Euskal Herriko bazter guztietan leku-izen nahiz deitura gisa aurki daitezkeenak.

2. Esanahi orokor hau ez ezik, osagai honek nekazaritza giroari lotutako adiera ere badu, nekazaritza-produktuen izenei loturik, berauek hazten diren lurrak izendatzeko hedadura zabaleko baliabidea izanik:

Arterri (AN ap. A ← Aq) «tierra sembrada de maíz, *arterria*; de lino *ligerría*, y así de lo demás (AN)» (*Orotariko Euskal Hiztegia*, Arakistainek Larramendiren hiztegiari eginiko gehigarritik Azkuek jasotako hitza). Eta *linerri* *liherri* (Sc ap. A; Chaho), *liguerri* (Sal ap. A), *ligerri* (AN-araq ap. A: Aq 595 (AN)). «Linar, tierra sembrada de lino» A. *Neskak beretzat digu landu lierría*. Or Eus 101. (*Orotariko Euskal Hiztegia*, Azkuek gainera, Xaho eta Arakistain aipaturik eta Orixeren adibideaz hornituz).

Aizkolerri (Artzibar, Esteribar, Erroibar, Itzagaondoa, Urraulbeiti), Alorrerrietako bidea (Ultzama), Artoerri (Erroibar, Esteribar), Artoerria (Esteribar), Artoerribizkar (Esteribar), Artoerrixar (Esteribar), Artoerrixiki (Lizoainibar), Maizerri (Leotz, Lizoainibar, Galar, Ibargoiti), Patataerrixoko (Erroibar), Pinadierri (Esteribar), Tipulerri (Itzagaondoa, Ezkabarte, Esteribar), Tipulerria (Bidankoze)... (*Nafarroako Toponimia eta Mapagintza*, Iruñea).

[...] babერი «babendako alorra», txitxirierri, oloerri, lanterri (Orotz-Betelu, 384. or.), Oloérria, zalkéria, gariéria, garagaéria, eruerria (1) (?), babéria, ilaréria (Iriberrri Aezkoa, 384. or.) (*Erizkizundi irukoitzza*, Iker-3, Euskaltzaindia, Bilbo, 1984).

Arambazaerri (sic. Arabako Mendizabal, 1710), Sarecherriaga (Gorbeia) (López de Guereñu Galarraga, Gerardo. *Toponimia alavesa*, Onomasticon Vasconiae 5, Euskaltzaindia, Bilbo, 1989).

Oterri (Aramaio, 7 lib. 97. or., 150. zk.) (González Salazar, José Antonio. *Cuadernos de toponimia alavesa*, 8. liburukia. Arabako Foru Aldundia, Gasteiz, 1985-1998).

Azkuek ere jaso zuen osagaiaren adiera hau, baina, segur aski akatsez, Erronkariko euskalkiari mugaturik agertzen da haren hiztegian:

«-**Erri** [...] 2º (R), sufijo que indica un campo sembrado, *suffixe qui dénote un champ ensemencé*. **GA-RIERRI**, campo sembrado de trigo: *emblavure, champ ensemencé en blé*. **OLOERRI**, campo sembrado de avena, *champ semé d'avoine*. = Tal vez estas palabras más bien que derivadas sean compuestas, y ERRI más bien que un sufijo puede que sea nombre. *Ces mots sont peut-être plutôt des composés que des dérivés, et ERRI est peut-être un nom plutôt qu'un suffixe*».

3. Hala ere, -erri osagaia nekazaritza-produktuak ez diren beste izen batzuekin ere aurki dezakegu, esanahi aldetik antzeko balioa duen arren:

Enkargaerri (Olaibar), Erbillerri (2) (Arruazu), Erroierrri (Oitz), Kostalerri (Anue), Landaerribelz (sic. Artzibar), Landerri (Puiu), Larrerri (Oitz), Leierri (Oltza), Ospelerrri (Esteribar), Sugerria (Espartza Zaraitzu), Zabalerri (Untzitibar)... (*Nafarroako Toponimia eta Mapagintza*, Iruñea).

Cindunerri (Zekuiano, 1849), Janerri (Uribarri Nagusia, 1849), Malaperri eta Malaperriburu (Birgara-goen), Malferria (Arkaia, 1706), Malperri (Erretana, 1829), Martinerrri (Izki), Menderria (Lagran, 1725), Unimaterri (Marauri), Uquerria (Lezama, 1625) (López de Guereñu Galarraga, Gerardo. *Toponimia alavesa*. Onomasticon Vasconiae 5, Euskaltzaindia, Bilbo, 1989).

Modu berean, Zaraitzu aldean eta Aezkoako Abaurregainean Pardixerria hitza jaso dute Patxi Salaberriek (*Fontes Linguae Vasconiae* (3) 53, 1989, 55-59. orr.) eta Koldo Artolak («Zaraitzuera aztertze-ko ekarpen berriak. (7 -Orontze)», *FLV* 97, 2004, 403. or., «Pardixerria») Urraulgoiti, Urraulbeiti eta Irunberrirainoko aldea izendatzeko, bertakoei *pardixak* esaten zaien bitartean (4). Esanahia Kokoerria izenak (eta bertakoei *kokoak* deitzea) duen berbera da, nabarmen despektiboa (Ollo: *Kokoak* «los extranjeros». *Erizkizundi irukoitzza*. Iker-3, Euskaltzaindia, Bilbo, 1984, 382. or.) (5).

4. Badirudi -erri osagaiaren adiera hau oraintsu arte, gaur den egunean baino hedatuagoa egon zela, zeren hala irakur baitezakegu Jesús Basáñezek *Lejona, anteiglesia vizcaína* lanean:

«[...] en las primeras elecciones en que tomamos parte para elegir diputados provinciales (septiembre de 1880), Lejona quedó dividida en dos distritos electorales: “Marinerri” (o pueblo de la ribera) que comprendía los barrios de Artaza, Ondiz, Udondo, Aqueche y Lamiaco, y “Baserri” (o pueblo de la montaña), integrado por las demás entidades de población» (Basáñez Arrese, Jesús. *Lejona, anteiglesia vizcaína*. La Editorial Vizcaína, Bilbo, 1971, 275. or.).

(1) *Orotariko Euskal Hiztegia*-k (aurrerantzean OEH) dakarren gisan, *eru* «girón, yero» da gaztelaniaz.

(2) OEHk eta Azkuek biltzen dutenez, Nafarroa Garaiko zenbait hizkeratan *erbil* hitza nekazaritza-tresna jakin baten izena da, zehazki, lur-mokorrak hausteko erabiltzen zen mailu antzekoa. Azkuek izen honetatik eratorritako *erbildu* aditza ere bada-
kar. Herrialde bereko beste zenbait tokitan, ordea, zura lantzeko tresna bat izendatzen du, gubiaren antzekoa.

(3) Aurrerantzean *FLV*.

(4) Jon Etxaidek bildutako toponimo batzuen zerrendan, *Urraulgoiti* (Urraul Alto) izeneko ibarrari Parditx-erria esan ohi zitzaiola agertzen da («Uri eta toki-izen batzuen euskal-izendegia, orain arte bildutakoen berri» *Egan*. Donostia, 1961, II. zenb., 223. or.), nahiz, segur aski, oker jasotako txistukariak agertzen den.

(5) Jose Maria Satrustegik ere idatzi du honetaz («A propósito del préstamo lexical «kokoak»» *FLV*, 53, 1989, 61-74. orr., eta «Proceso tribal», in *Antropología y lengua*, Iruñea, 1989, 77. or. eta hurr.). *Erizkizundi irukoitzak* «los extranjeros» itzulpena ematen duen arren, norberaren ondoan dauden «besteak» bezala ulertu behar da hitz hori, antropologiaren ikuspegitik. Adiera hau berau duke Txomin Peillen euskaltzainak emandako *Manexerria* izenak (ahoz 2005/01/27ko Euskaltzaindiaren hileroko bilkuran), zuberotarrek Nafarroa Beherea izendatzeko erabiltzen dutena.

Hizkuntzak eskaintzen duen eta baliabide aberatsa den erabilera arrunt honen ondorio, «Durango Merinaldeko Adiskideen Gerediaga Elkarte» delakoak bere izen zahar honen ordeztu «Durangerriko Adiskideen Gerediaga Elkarte» hartu du:

«Se ha sustituido el término administrativo de una época, como era el de merindad, por la denominación Durangerria, que refleja más fidedignamente el nombre original de nuestra comarca que fue el de “Tierra de Durango”» (Elkarteak bidalitako jakinarazpena, 2004/07/07).

5. Aipa litezkeen adibideen artean, badaude eskualde eta udalerriak izendatzeko erabili diren beste zenbait izen propio, besteak beste, Azkuek aipatzen dituen honako hauek:

«**Beterri** (G, Ag. Eracus. 180-25), pueblo de abajo, parte baja de Guipuzkoa: *pays bas, la partie basse du Guipuzcoa*».

«**Goiherri** (BN, L, S), **goierri** (AN, B, G), países altos: *hauteurs, pays hauts, régions hautes*».

«**Txorierri** (B,...), cierta comarca de Bizcaya no bien demarcada, que comprende unos catorce pueblos, como Zamudio, Derio, Asua, Sondika, etc.; lit.: país de pájaros: *certaine contrée de la Biscaye assez mal délimitée, qui comprend environ quatorze villages, tels que Zamudio, Derio, Asua, Sondika, etc.; lit.: pays d’oiseaux*».

Jakina den bezala, Azkuek adierazi ez arren, lehenbiziko izenek, eskualdeak ere izendatzen dituzte. Azken adiera honetan, ez dugu ahaztu behar Mikel Zarate zenak idatzitako lan ezagunaren titulua: *Influencias del vascuence en la lengua castellana a través de un estudio del elemento vasco en el habla coloquial del Chorierrri-Gran Bilbao* (La Gran Enciclopedia Vasca, Bilbo, 1976). Era berean, Miguel de Unamunok aipatzen du toponimo hau:

«**Chorierrri**, la inmensa calma de la aldea, tierra de pájaros, la tierra de promisión, el campo de los chimbos y chimberos...» (6)

Adiera honetan, arrunki erabiltzen dira zenbait toponimo historiko Estellerria (7) (eskualdea), Deierri (udala eta ibarra), Goñerri(a) (udala eta ibarra), Iruñerria (eskualdea) eta halakoak, Euskal Herria bera ere ahaztu gabe, toponimia nagusian *-erri* osagaia tradiziozkoa dela argi eta garbi erakusten dutenak.

6. Azken urte hauetan bide berbera segitu da modu honetako zenbait toponimo eratzeko, hala nola Enkarterri(ak), Lizarerri (Mitxelena, Koldo: *Palabras y textos*, EHU, Gasteiz, 1987) Lizarerria (*Nafarroako herri izendegia*, Euskaltzaindia-Nafarroako Gobernua, Iruñea, 1990, 236. or.), Sakanerri (Sastrategi, Jose Mari, *Sakanerri barrena, historia, herri jakintza eta ohiturak*, Nafarroako Gobernua, 1999), Tafallerria, Zangozerria (8)...

7. Idazleek ere erabili dituzte *-erri(a)* osagaia duten izenak. Hona hemen lekuko horien zenbait adibide:

«Ceren anhitz moldez eta differentqui minçatcen baitira euskal herrian. Naffarroa garayan, Naffarroa bereherean, Çuberoan, Lappurdin, Bizkayan, Guipuzcoan, Alaba-herrian, eta bertce anhitz leccutan» (Ageerre, Pedro «Axular»: *Gero*, [Bordele, 1634] Euskaltzaindia (argitalpen faksimila), Bilbo, 1998, 17. or.).

«Tolos-errian, Beterrin, Goierrin, zoko guzietan arto ta baba ta gari txeatu zetunan» (Ormaetxea, Nicolás «Orixe»: *Quito'n arrebarekin*. Klasikoak 20, Euskal Editoreen Elkarte, Bilbo, 1987, 74. or.).

«Gaur itxasaldean, biar legorraldean; orain beterrian, urrengoan goierrin; gelditu ere gabe zebillen beti aruntza ta onuntza, atzealdetik bere kantuekin poza ta alai ixuriz» (Agirre, Tomas «Barrensoro»: *Uztaro*, Editorial Vasca, Bilbo [1937], 1950, 202. or.).

Ikusi denez, deklinabidea ezartzean bi modu desberdin (*-erri* eta *-erria*), eta biok aldi berean aurkitzen direla, esan daiteke.

Kasu batean *-erri* osagaia era honetan, mugagabez erabiltzen da eta deklinabidea ere mugatzailerik gabe ezarri ohi da:

«Bada, orain urte batzuek dirala, atera ziran Goyerrin etxetik bi apaiz, ta jun ziran ibilli bidez Ikaztegietako onduan dagon Aladabako [sic] etxadi edo barriyo aldera» (Soroa, Marcelino: *Baratzan*, Auspoa liburutegia, Donostia [1886], 1962, 46. or.).

(6) Unamuno Jugo, Miguel, «Chimbos y chimberos», *La Vasconia*, 1917ko urria, 865. zk. Geroago, 1902an, *De mi país* liburuan berrargitaratua.

(7) *Nafarroako herri izendegia*, Euskaltzaindia-Nafarroako Gobernua, Iruñea, 1990, 236. or. Nafarroako Orkoien herrian dokumentatzen da *Estellerri bidea* 1864an, *Nafarroako toponimia eta mapagintza*, 58-G liburukia, Nafarroako Gobernua, 1999, 150. or.

(8) Onomastika batzordeak Nafarroako Gobernuarentzat prestatutako proposamena.

Eta beste zenbait kasutan, eutsitako osagai hori mugaturik ageri da:

«Esan daiteke noski ez zela atertut hain oinarrizko dugun Bilboren erdalduntzea aldi horretan barrena, inguruan, Iruñerrian bezalaxe, tinkoago irauten zuelarik euskarak» (Mitxelena, Koldo: *Euskal idazlan guztiak: Hizkuntzalaritzaz 1*, Klasikoak 21-29, Euskal Editoreen Elkarte, Donostia, 1988, 54. or.).

«Legazpi ta Urdanetak beren Goierria, Okendok ta Elkanok aldiz Kosterria, itxasoz daramate euskal-Edestia» (Mitxelena, Salvatore: *Arantzazu, euskal-sinismenaren poema*, Ed. Arantzazu, Oñati, 1949, 232. or.).

«Ustea dugu, bestalde, hizkuntzaren aldetik eten, banaketa edo konbergentzia eremu garden gardenik ez den gurea bezalako lurraldeetan –Eguesibar, Izabeibar, Iruñerria, Oltza, Ollibar, Goñerria, Gesalatz inguruaz dihardugu–», «Andiaz harat Goñerria dago eta berehala Gesalatz, Estellerria» (Camino, Iñaki, «Goñerriko hizkera (I)»: *Anuario del Seminario de Filología Vasca*, 1999, XXXIII-1, 14. eta 15. orr.).

Leku-izen batzuetan, mugatzaile pluralaz lagunduak aurkitu ditugu, paradigma plural arruntarekin deklinaturik:

«Bañan orain Goierrietaco necazariac sagardoaren valio andiaz (noizbaiten ere bearda) oarqueturic, equin zaiozca berriró sagastiac ifinteari» (Iztueta, Juan Ignacio: *Guipuzcoaco provinciaren condaira edo historia*, Ignacio Ramón Baroja, Donostia, 1847, 142. or.).

«Urrestietako Batzarretxea eta Enkarterrien museoa. Batzarretxea Bizkaiko monumentu historikorik garrantzitsuenetakoa da, eta Enkarterrietako monumentu nagusia». (Bizkaiko Foru Aldundia, Nekazaritza Saila, *Fitxak*).

«Enkarterrietako bizimoduan sustraituriko kontaerak: hemengo usadio-ekandu, pertsonai-eredu, bizimodu, pentsamolde eta sentierak isladatzen dabezan ipuinak; erdaraz idatzirik egonagaitik, euskal usain gozagarria darien gertakariz bilbatuak». (Arejita, Adolfo: *Gordexola bailara saria*, VIII. Ipuin lehiaketa, 6, 1997, hitzaurrea).

«Biamamonean, argiarekin batean, berri txarra ere edatu zan errian, Bortz Errietan, Nabarran eta Gipuzkoan» («Don Javier il zaigu»: *Príncipe de Viana*, euskarazko gehigarria, 1969, 45-46, azaroa-abendua, 3. or.).

«Gure Bortz Herritako euskera erabiltzen goaz» (Antton. «Euskal giro berri bat Lesaca ta Bera'n»: *Príncipe de Viana*, euskarazko gehigarria, 1972, 73, Iruñea, 7. or.) (9).

Hala ere, leku-kasu batzuetan deklinatzen denean, beste determinatzaile edo izenondoren bat daramanean, edo postposizio batez hornituta doanean, ez da argi bereizten izenarekin mugatzailea doan ala ez, bi formek itxura bera hartzen dutelako:

«Modu onetan saldutzen dan sagardoaren balioa, orain diru asco eguiten daben demporan cerchobait izan arren, ugaritasunac mercatzera dacarreanean, utsera biurtzen da Goierrico sagar-jabe-etara iritsi orduco» (Iztueta, Juan Ignacio: *Guipuzcoaco provinciaren condaira edo historia*, Ignacio Ramón Baroja, Donostia, 1847, 142-143. orr.).

«Maatsa Kokoak aipa orduko, albotik da Zimurrio: udazken eder Beterri artan igaroa dala dio» (Ormaetxea, Nicolás «Orixe»: *Euskaldunak poema: XV kantuetan*, Itxaropena, Zarautz [1934], 1950, 381. or.).

«Maite ditu eguzkiak gure mendiok, eta sortaldetik jagiten danean, eurentzat izaten da bere lenengo argi errañuaren txera epela, ta illunabarrean, beterri guztiak, ondamutsuen antzera, añutsu gelditzen diran orduan, mendi tontorrentzat izan oi da eguzkiaren azken agur biguna» (Agirre, Domingo: *Kresala*, Durango, 1906, 213. or.).

«Bere hirikoen ordez bere euskalkiko argitasunak agertzen dizkigu, eta Gipuzkoako euskalki hori berak begiz joa da, Beterri aldera» (Mitxelena, Koldo: *Euskal idazlan guztiak: Literaturaz 2*, Klasikoak 21-29, Euskal Editoreen Elkarte, Donostia, 1988, 97. or.).

(9) Eskualde honek duen beste izendapena, *Bortziriak*, gaur den egunean, behar bada, hedatuago dagoenak, badu oinarrikeria ere:

«aquel dicho en vascoenue, aparentemente definitivo, que la gente ponía en boca sin saberse desde cuando: LESAKALCO BORZ IRIAC (Las cinco villas de Lesaca) [...]. Claro que, Lesaca dejaría reducida esta frase popular, a BORZ IRIAC o a BORZ IRI NAFARRACOEAE» (Idoate, Florencio: *Rincones de la historia de Navarra*, III. liburukia, Nafarroako Foru Diputazioa, Iruñea, 1979, 261-262. orr.).

«Bortz hiriko ama baten deia» (Satrustegi, Jose Maria: *Euskal izenak*, «Amagoia»: *Príncipe de Viana*, euskarazko gehigarria, 1967, 67, Iruñea, 6. or.).

HONEN GUZTIAREN ONDORIOZ, HAU DA *-ERRI(A)* OSAGAIAREN ERABILERAZ EUSKALTZAINDIAREN ARAUA:

1. Toponimo nagusien zerrenda

1.1. Mugagabea:

Baserri: Berango eta Getxoko auzo ofizialak; Ezkabarteko alderdia (10).

Beierrri: Esteribar eta Araizko alderdiak (11).

Deierri: Nafarroako ibarra eta udalerrria.

Durangerrri: Bizkaiko eskualdea izendatzeko neotoponimoa, analogiaz sortua.

Enkarterri: Bizkaiko eskualdea izendatzeko neotoponimoa.

Ergoienerri (12): Ergoiena izendatzeko, Arruazu aldean erabilitako era erredundantea.

Goierri: Gipuzkoako eskualdea; Bizkaiko Aulesti, Barrika, Erandio, Garai eta Zaldibarko auzo ofizialak; Nafarroako Esteribarko Eugi, Iragi eta Urtasun aldea; Araizko Azkarate, Gaintza, Intza eta Uztegi aldea (13).

Goñerri: Nafarroako ibarra eta udalerrria (14), noizbait artikularekin ere erabili dena.

Lañerri: Ezkabarteko Arre, Orikain eta Sorauren alderdia, eremu zelaiko auzoak alegia, *Baserri* izeneko inguruari kontrajarria.

Txorierri: Bizkaiko eskualdea.

1.2. Mugatu singularra (-a):

Arnotxerria: Foruko auzo ofiziala (15).

Asterria: Zeanuriko auzo ofiziala.

Estellerria: Nafarroako eskualdea.

Goierria: Bolibar-Ziortzako auzo ofiziala.

Iruñerria: Nafarroako eskualdea, noizbait artikulurik gabe ere erabili dena (16).

Kokoerria: *Iruñerria*-ren goitizen peioratiboa.

Lizarerria: *Estellerria*-ren neotoponimoa.

Pardixerria: Nafarroako eskualdea, gehienbat Urraul biak hartzen dituen.

Tafallerria: Neotoponimoa.

Toloserria: Gipuzkoako eskualdea, *Tolosaldea*-ren kidea.

Zangozerrria: Neotoponimoa.

1.3. Mugatu plurala (-ak):

Bortzerriak: Nafarroako ibarra, *Bortzirriak* izenaren kidea.

(10) «[...] top. *Lañerri*, nombre de la parte baja del valle de Ezcabarte (Navarra) contrapuesta a la alta o *Baserri*» (Mitxelena Elissalt, Koldo: *Fonética histórica vasca*, Seminario de Filología Vasca Julio de Urquijo, Donostia [1961], 1985, 200-201. orr.). Oraindik bizirik diraute ibar honetan bi izen hauek.

(11) *Beierrri* izena duen alderdiak *Araitz* ibarraren beheko aldea hartzen du: *Arribe, Atallu...* Kontrara, *Goierri* izenekoak Aralarko mendien maldetan daudenak biltzen ditu, hau da, *Azkarate, Gaintza, Intza* eta *Uztegi* (*Nafarroako herri izendegia*, Euskaltzaindia-Nafarroako Gobernua, Iruñea, 1990, 102-103. orr.).

(12) Ahoz *Ergonerri* bildua.

(13) Azken haran honetako *Beierrri* izenari kontrajarria.

(14) Urritzola Arakilgo Bautista Etxarren informatzaile euskaldunarengandik bi moduetara jaso zen izen hau, artikuluz eta artikulurik gabe.

(15) Ondo dokumentatzen den *Arnotxa* izeneko baserriaren ingurua izendatzen du toponimo honek.

(16) *Iruñ-erri* «Cuenca de Pamplona» (Ollo, 382. or.) (*Erizkizundi Irukoitza*, Iker-3, Euskaltzaindia, Bilbo, 1984). Hala ere, ez da gauza segurua egiazki mugagabea jaso izana, horretarako Eusebio Etxalarrek gerra aurrean eginiko inkestan, Frantziako Ollakarizketa informatzaileak deklinatuta nola erabiltzen zuen aztertu beharko bailitzateke.

2. Deklinabide paradigmak

	Mugagabea	Mugatu singularra (-a)	Mugatu plurala (-ak) (17)
NOR	Goierrri	Iruñerria	Bortzerriak
NORK	Goierrrik	Iruñerriak	Bortzerriek
NORI	Goierriri	Iruñerriari	Bortzerriei
NOREN	Goierriren	Iruñerriaren	Bortzerrien
NOREKIN	Goierrirekin	Iruñerriarekin	Bortzerriekin
NORENGATIK	Goierrirengatik	Iruñerria(ren)gatik	Bortzerriengatik
NORENTZAT NORENDAKO	Goierrirentzat Goierrirendako	Iruñerriarentzat Iruñerriarendako	Bortzerrientzat Bortzerriendako
NORTAZ	Goierriz	Iruñerriaz	Bortzerriez
NON	Goierrin	Iruñerrian	Bortzerrietan
NONGO	Goierriko	Iruñerriko	Bortzerrietako
NONDIK	Goierritik	Iruñerritik	Bortzerrietatik Bortzerrietarik
NORA(T)	Goierrira(t)	Iruñerrira(t)	Bortzerrietara(t)
NORAINO	Goierriraino	Iruñerriraino	Bortzerrietaraino
NORANTZ	Goierrirantz	Iruñerrirantz	Bortzerrietarantz
NORAKO	Goierrirako	Iruñerrirako	Bortzerrietarako
Partitiboa	Goierririk	Iruñerririk	Bortzerririk
Prolatiboa	Goierritzat Goierritako	Iruñerritzat Iruñerritako	Bortzerritzat Bortzerritako

(Euskaltzaindiak, 2005eko apirilaren 22an, Donostian, onartua.)

(17) Leku honek jasotzen dituen *Bortziriak* eta *Bortzerriak* izendapenetan *hiri / herri* bikoiztasuna ikus daiteke, gaztelaniazko «villa» eta «tierra»-ren pareko. Adiera horiek kausitzen ditugu Idoatek emandako datuen artean: «Carta escrita en 1576 por el virrey Sancho de Leiva, a LAS CINCO VILLAS DE LESACA [...]. Observamos en los documentos de hacia 1430 y aun siguientes, que no se hacía distinción especial, sino que se habla de la «tierra de Lesaca y Vera»» (Idoate, Florencio: *Rincones de la historia de Navarra*, Nafarroako Foru Diputazioa, Iruñea, 1979, 260. or.).